

ชื่อวิทยานิพนธ์ การศึกษากระบวนการแสวงหาบริการสุขภาพของผู้หญิงโรคเบาหวานในภาค
ตะวันตก
ผู้วิจัย สุภรณ์ ไพศาลตันติวงศ์
ปริญญา พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต (การพยาบาลผู้ใหญ่)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์
จริยวัตร คมพยัคฆ์ ศ.ด. (การพยาบาลสาธารณสุข)
ศิริอร สีนุ D.N.Sc.
อติรัตน์ วัฒนไพลิน กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร)
วันที่สำเร็จการศึกษา 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2540

บทคัดย่อ

เบาหวาน เป็นโรคเรื้อรังที่พบได้มากขึ้นในผู้หญิงและปัญหาสำคัญของผู้หญิงโรคเบาหวานประการหนึ่ง คือ มีอาการแทรกซ้อนของโรคแล้วจึงมารับการรักษาที่ถูกต้องในโรงพยาบาล ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาถึงกระบวนการแสวงหาบริการสุขภาพของผู้หญิงโรคเบาหวาน กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้หญิงโรคเบาหวานในภาคตะวันตก ที่มารับการตรวจรักษาที่คลินิกโรคเบาหวานและหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลในภาคตะวันตก จำนวน 200 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ด้วยเครื่องมือแบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา โดยการจัดหมวดหมู่ของข้อมูลและสรุปนำเสนอในเชิงปริมาณ ผลการวิจัยพบว่า

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 90.5) อายุมากกว่า 40 ปี สถานภาพสมรสคู่(ร้อยละ 65.5) ระดับการศึกษาประถมศึกษา (ร้อยละ 70.5) ไม่มีอาชีพ (ร้อยละ 60.5) รายได้ส่วนตัว 1,001 - 3,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 29.0) มีบทบาทที่ต้องรับผิดชอบ 3 - 4 บทบาท (ร้อยละ 55.5) และมีระยะเวลาการป่วยเป็นโรค 1 - 5 ปี (ร้อยละ 53.0)

2. กระบวนการแสวงหาบริการสุขภาพ มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การรับรู้ ให้ความหมายและการจัดการกับอาการผิดปกติที่เกิดขึ้น จะเริ่มต้นเมื่อกลุ่มตัวอย่างรับรู้ว่ามีอาการผิดปกติ อาการผิดปกติที่พบมาก 4 อันดับแรก คือ ปัสสาวะบ่อย (ร้อยละ 73.5) กระหายน้ำ (ร้อยละ 46.0) อ่อนเพลียไม่มีแรง (ร้อยละ 35.5) และรับประทานอาหารได้แต่ห่อมลง (ร้อยละ 27.5) อาการดังกล่าวมักปรากฏขึ้นร่วมกัน และจะให้ความหมายต่ออาการผิดปกตินั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความหมายว่า ไม่ทราบว่าเป็นอะไร มากที่สุดร้อยละ 35.5 และมีเพียงร้อยละ 11.0 ที่ให้ความหมายว่าเป็นโรคเบาหวาน การจัดการกับอาการผิดปกติที่เกิดขึ้น

ครั้งแรกนั้นอยู่ภายใต้ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างเองเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจะใช้วิธีการรอสังเกตอาการมากที่สุด ร้อยละ 53.0 รองลงมาคือ รักษาตนเอง ร้อยละ 35.0 หลังจากนั้นขอคำปรึกษาจากบุคคลอื่น ซึ่งพบเป็นสมาชิกในครอบครัวเดียวกันมากที่สุดร้อยละ 66.9 และมีบทบาทสำคัญที่สุดในการตัดสินใจแสวงหาแหล่งบริการสุขภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นตอนที่ 2 การเลือกแหล่งและเข้ารับบริการสุขภาพ แหล่งบริการที่กลุ่มตัวอย่างนิยมไปใช้บริการ ก่อนเข้ารับบริการในโรงพยาบาลที่ทำการศึกษาคือ คลินิก ร้อยละ 41.4 รองลงมาคือ โรงพยาบาลชุมชน ร้อยละ 17.2 และมีเพียงร้อยละ 3.6 ที่ใช้บริการหมอแผนโบราณ เหตุผลสำคัญของการเลือกเข้ารับบริการในแหล่งบริการต่างๆ และโรงพยาบาลที่ทำการศึกษาคือ มีบุคคลแนะนำ และพามา รองลงมาคือ ความสะดวกในการเดินทาง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลและการเปลี่ยนแหล่งบริการสุขภาพ กลุ่มตัวอย่างไปเข้ารับบริการสุขภาพจากแหล่งบริการอื่นๆก่อนมาโรงพยาบาลที่ทำการศึกษา มีการรับรู้ต่ออาการหลังเข้ารับบริการว่าดีขึ้นปานกลาง ร้อยละ 68.2 และมีเหตุผลสำคัญของการเปลี่ยนแหล่งบริการสุขภาพคือ ค่ารักษาแพง ร้อยละ 28.6 รองลงมาคือ รักษาไม่หายมีอาการรุนแรงมากขึ้น ร้อยละ 26.6

จากผลการศึกษา ผู้วิจัยเสนอแนะให้พยาบาลและบุคลากรทางสุขภาพ ควรตระหนักและเน้นถึงการให้ข้อมูลเรื่องโรคเบาหวานแก่ผู้หญิงและครอบครัวด้วยวิธีการที่เหมาะสม และหน่วยงานภาครัฐ ควรจัดบริการสุขภาพให้ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ผู้หญิงโรคเบาหวานสามารถเข้ารับบริการสุขภาพได้อย่างถูกต้องตั้งแต่ระยะเริ่มแรก